

25.9.2020

Lausunto esityksestä sote-uudistukseksi

Helsingin Yrittäjät ry ja Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry lausuvat luonnoksesta valtioneuvoston sote-uudistusta koskevaksi hallituksen esitykseksi seuraavan. Viite: VN/8871/2019.

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei esitetyssä muodossa. Väestön ikääntyessä sekä hoivan- ja hoidon tarpeen kasvaessa johtaa esitetty malli tilanteeseen, jossa palvelutuotanto ei kehity, mutta julkisen rahoituksen tarve kasvaa.

Esitystä tulee muuttaa siten, että se sisältää toimivan monituottajamallin. Julkisten ja yksityisten palveluntuottajien tulee olla tasavertaisia sääntelyn, hinnoittelun ja valvonnan suhteen, jotta palvelumarkkinoille ei synny vääristymiä. Järjestämislakia tulee muuttaa siten, että asiakkaalla on mahdollisimman laaja oikeus valita sopiva palveluntuottaja. Valintaoikeuden on katettava vähintään tietyt perustason tuotteistetut palvelut.

Palvelujen parempi saatavuus ja yhdenvertaisuus ei toteudu ilman sote-maakunnan mahdollisuutta toteuttaa asiakaslähtöisiä ja kustannustehokkaita ratkaisuja parhaalla mahdollisella tavalla alueen omista lähtökohdista käsin.

Järjestämisvastuun siirto kunnilta / kuntayhtymiltä maakunnille selkeyttäisi nykytilannetta, joka on monimutkainen ja paikoin vaikea omistajaohjata. Myös kansanvaltaisuus vaihtelee alueellisesti.

Esityksessä on hyvää järjestämisvastuun siirtäminen nykyistä leveämmille hartioille koko maan tasolla, sote-maakunnan melko selkeä rooli ja järjestämisvastuu. Kansanvaltaisuus myös toteutuu paremmin, kun maakuntavaltuutetut valitaan vaaleilla.

2. Esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Ei esitettyssä muodossa. Sote-maakunnille tulee lisätä pelastustoimen järjestämisen pääasialliseksi tai vähintäänkin vaihtoehtoiseksi toteuttamiskeinoksi monituottajamalli.

Jos ensihoidossa järjestämisvastuuta ei eriytetä palvelutuotannosta, on vaarana näiden palveluiden tuotannon toteuttaminen sote-maakunnan omana työnä. Maakunta pitää velvoittaa monituottajamallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen myös pelastus- ja ensihoidon palveluissa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Pääosin ei. Maakuntien muodostama väliportaan hallinto omine vaaleineen on kansanvaltainen ratkaisu verrattuna kuntayhtymiin. Toisaalta väliaikais-hallinto muodostuu viranhaltijoista, joille on määritelty tehtäväksi muun muassa voimassa olevien ostopalvelusopimusten arviointi ja esitysten tekeminen sopimusten mitätöinnistä. Laillisesti tehtyjä sopimuksia ei tule voida mitätöidä lakimuutoksin jälkikäteen.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa
5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?
- kyllä
 - kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Maakunnalle esitetty oikeus harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa sote- ja pelastustoimeen liittyvissä tukipalveluissa edistäisi varsin laajasti julkisen sektorin keskinäistä yhteistyötä kilpailutusvelvoitteen ulkopuolella. Tämä vaikeuttaisi näiden alojen palvelumarkkinoiden kehittymistä.

Vaarana on, että julkinen sektori paisuu ja vaikeuttaa monituottajamallien kehittämistä ja yrittäjyyttä. Tämä johtaa helposti monopolistisiin tuotantorakenteisiin, tehottomuuteen ja tuottavuuden laskuun. Sote-maakunnalle esitetty rajattu yleinen toimivalta tukipalveluissa tulee poistaa.

Valmistelussa ei ole pystytty esimerkein kertomaan, mitä voisivat olla tukipalvelut, joita sote-maakunnan saattaisi olla tarpeen sallia tuottaa. Sote-maakunnille ei tule antaa hoidettavaksi tehtäviä, joissa on tai voisi syntyä toimivat markkinat yksityisten tai kuntaomisteisten yritysten toimesta.

Maakunnan toimialan pitää olla mahdollisimman tiukasti ja selvästi rajattu, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen. Mikäli tämä ei ole mahdollista, ja maakunnan toimiala paisuu, täytyy kuntien toimialaa supistaa vastaavasti.

Sote-maakunnalle suunniteltu löyhä oikeus tuottaa sosiaali- ja terveystoimeen ja pelastustoimeen liittyviä tukipalveluita tulee poistaa lakiluonnokista. Oikeus järjestää tukipalveluita on enimmillään aivan riittävä. Tukipalveluja voidaan hankkia julkisina hankintoina esimerkiksi yksityisiltä yrityksiltä sekä kuntien ja kuntayhtymien omistamilta yhtiöiltä.

Rajattuun yleiseen toimialaan liittyy myös taloudellisen kannustimen vinoutuma, sillä nämä tukipalvelut tuottavat sote-maakunnille tuottoa, jota sen ei tarvitse käyttää varsinaisten sote- ja pelastustoimen tehtävien rahoittamiseen. On riski, että sote-maakunnan fokus kääntyy kilpailuilla markkinoilla tapahtuvan liiketoiminnan kehittämiseen sosiaali- ja terveys- ja pelastustoimen kustannuksella.

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?
- kyllä
 - kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sote-maakuntien määrän tulisi olla sellainen, ettei tarvetta sote-maakuntien yhteistyölle pitäisi juurikaan muodostua erikoissairaanhoidon erityisvastuu-tehtäviä lukuun ottamatta. Julkisen sektorin yhteistyö helposti paisuttaa julkista sektoria ja monimutkaistaa järjestäjävastuita. Yhteistoiminta tulisi sallia vain maakunnan toimialaan kuuluvissa tehtävissä.

Suhtaudumme kriittisesti sote-maakuntayhtymiin sekä sote-maakunta-yhtymien liikelaitoksiin (8. luvun 59–71 §) muun muassa seuraavista syistä:

- Maakuntien omistajaohjaus suhteessa yhteistoiminnan eri muotoihin on neuvotteluvoiman ja välillisyyden vuoksi vaikeaa.

- Yhteistoiminta heikentää julkisen ja yksityisen sektorin harjoittaman elinkeinotoiminnan tasapuolista kilpailuasetelmaa.

- Sote-maakunnan ja niiden yhteistoiminnan toimialana voivat olla myös tukipalvelut (yhtymät). Myös sote-maakunnan liikelaitoksen sallitut toimiala on löyhästi rajattu. Liittyminen sote-maakunnan tehtävänalaaan voi olla etäistä. Esitystä tulee muuttaa.

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Esitetty taloudenohjausmekanismi ei sisällä juurikaan kannusteita tuottavuuden parantamiseen. Lisäämällä tuottajien välistä kilpailua voidaan tuottavuutta parantaa.

Kun maakunnilla ei ole riittäviä kannusteita huolehtia sote-palveluidensa tulo-rahoituksensa, on riskinä, että ne alkavat tehdä taloudellista toimintaa yhtiöiden, liikelaitosten ja maakuntayhtymien kautta. Nämä tuotot maakunnat voivat itse pitää ja käyttää, kun sote-palveluiden ja pelastustoimen tehtävät rahoittaa valtio.

Maakunnan mahdollisuutta tehdä liiketoimintaa rajoitetaan esityksessä vain siten, että toiminnan on liityttävä maakunnan sote- tai pelastustoimen tehtäviin. Riskinä on, että syntyy uusi maakunnallinen rinnakkaistalous, joka kilpailee kuntien sekä yritysten ja järjestöjen kanssa.

Sote-järjestämislain 11§:n palvelustrategiaan tulee lisätä velvollisuus palveluiden tuotannon kustannusten seuraamiseen. Kustannuslaskenta tulee tehdä valtakunnallisesti läpinäkyvällä, yhtenäisellä laskentamallilla.

Vain riittävä tieto oman ja markkinoilta ostettavissa olevan tuotannon kustannuksista voi ohjata vastuullista ja taloudellisesti kestävää palvelustrategian laadintaa ja toteuttamista. Lain 27§:än maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon seurannasta ja arviointivelvollisuudesta liittyy yksityiskohtainen yksityisten palveluntuottajien käyttöön ja kustannuksiin sisältyvä seuranta-velvoite. Samaa pitää edellyttää maakunnan itsensä tuottamilta palveluilta.

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei

- ei kantaa

Julkisen talouden kestävyuden kannalta on keskeistä, miten resurssit pystytään käyttämään parhaalla mahdollisella tavoin. Esitys ei sisällä selkeää tavoitetta hillitä kustannuksia. Siten vaarana on, että sote-uudistuksen yksi keskeisimmistä tavoitteista ei toteudu eli kustannusten kasvun taittaminen julkisen talouden kestävyuden turvaavalle tasolle.

Sote-maakunnat tulee velvoittaa laskemaan ja ilmoittamaan oman palvelutuotantonsa yksikköhinnat. Tällöin voidaan vertailla, miten kukin maakunta on pystynyt järjestämään vastuullaan olevien palveluiden tuotannon.

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Maakuntalain 15. luku eli kilpailuneutraliteettisääntely pitäisi kirjoittaa terävämmäksi, jotta neutraliteettirikkeisiin pystytään puuttumaan nopeammin.

Esitämme, että kilpailuneutraliteettisääntely kirjataan kieltoperiaatteeseen nojautuvaksi, kuten kilpailunrajoitussääntelykin on kilpailulaissa. Kieltoperiaate mahdollistaa terveen kilpailun tehokkaamman toteutumisen.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Nykymuodossaan lainsäädäntö mahdollistaa investointien osalta alueellisen osaoptimoinnin. Pitäisi olla vahvempi ohjausmalli, joka takaa investointien hyödyntämisen laajemmin kuin yksittäisen sote-maakunnan alueella.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Lakiesityksen suurimpia ongelmia on, että monituottajamallia toteuttavat kirjaukset puuttuvat täysin. Lakia pitäisi korjata seuraavasti:

- lisäämällä järjestäjälle velvollisuus tarjota asiakkaalle palveluseleitä,
- lisäämällä järjestäjän velvollisuutta ottaa käyttöön erilaisia henkilökohtaisen budjetin malleja,
- painottamalla selvemmin järjestämisen ja tuottamisen erottamista, sekä
- velvoittamalla sote-maakuntaa laatimaan palvelustrategia ja huolehtimaan palvelumarkkinoiden kehittämisestä sekä toimivuudesta. Keinoja ovat palveluseleiden ja henkilökohtaisten budjettien ohella julkiset hankinnat. Sote-maakuntien palveluhankinnoille pitää asettaa velvoite jakaa julkiset hankinnat pienempiin osiin ja valita useita toimittajia.

Julkisen sektorin asiakkuuksilla on erityistä merkitystä sote-toimialoilla, erityisesti sosiaalipalveluissa ja kuntoutuksessa, joissa palvelut rahoitetaan pääosin verovaroin. Valmiita palvelumarkkinoita ei yleensä ole, ja sote-maakunnalla onkin merkittävä rooli palvelumarkkinoiden kehittämisessä.

Esityksessä on mainittu ainoastaan palvelumarkkinoiden kehittäminen maakunnan strategian yhteydessä. Se ei kuitenkaan riitä, vaan maakunnan on tarvittaessa luotava markkinat sekä kehitettävä ja ylläpidettävä niitä.

Monin paikoin maakunta on alueensa ainoa tietyn erikoispalvelun tilaaja. Näin käy viimeistään silloin, jos monikanavaisesta rahoituksesta siirrytään maakunnan omaan rahoitukseen. Maakunnan palvelustrategia on tärkeä työkalu ennustettavuuden sekä kustannusten hillitsemisen ja hoidon saatavuuden parantamiseksi. Esityksessä ei ole selkeää roolia pk-yrittäjyydelle, mikä on tärkeää esitykseen lisätä.

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sote- ja pelastuspalveluiden järjestämisvastuu määritellään 8 pykälässä kuuluvaksi maakunnille. Järjestämisvastuu on maakunnan tärkein tehtävä, jolla voidaan turvata palvelujen yhdenvertainen saatavuus.

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus edellyttää julkisten palvelujen valtakunnallisesti parempaa saatavuutta: nopeaa ja oikea-aikaista palveluihin pääsyä kaikille, mikä on sote-uudistuksen yksi keskeinen tavoite.

Jotta palveluiden yhdenvertainen saatavuus paranisi, julkisesti rahoitettujen palvelujen pitäisi olla nykyistä paremmin jokaisen saatavilla. Palveluiden saatavuutta voidaan parantaa hyödyntämällä mahdollisimman tehokkaasti kaikkia käytettävissä olevia resursseja niiden tuottamiseksi. Esityksessä asetetaan kuitenkin sote-maakunnan oma palvelutuotanto etusijalle ja rajoitetaan niiden mahdollisuuksia parhaan mahdollisen palvelutuotantorakenteen etsimiseksi.

Palvelujen saatavuus on perustunut 2000-luvulla monituottajamalliin. Palvelujen järjestämisestä vastanneet kunnat ja kuntayhtymät ovat tehneet yhteistyötä yksityisten palveluntuottajien kanssa turvatakseen palvelujen saatavuuden ja tehostakseen palvelutuotantoa. Yhdenvertainen saatavuus perustuu paitsi palvelujen hyvään saatavuuteen, myöskin laatuun ja erilaisten asiakasryhmien tarpeiden huomioimiseen, joita monituottajuudella voidaan parantaa.

Järjestämislaissa esitetty julkisen palvelutuotannon ensisijaisuus ja jopa suosiminen ei kannusta maakuntia tuottavuuden parantamiseen. Jos maakunnalta viedään kannusteet parhaan mahdollisen tuotantotavan etsimiseen, eikä niillä ole velvoitetta päästä asetettuihin tavoitteisiin, kuten esimerkiksi palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden parantaminen tai kustannusten kasvun hillitseminen, ei tuottavuus lisääny. Lakiin tulee lisätä siitä puuttuva monituottajamallin hyödyntäminen ja kehittäminen.

Sote-maakunnalle tulee asettaa lakisääteinen velvoite noudattaa valtakunnallisesti yhtenäistä ja vertailukelpoista kustannuslaskennan mallia omassa tuotannossaan. Tämä mahdollistaa tuottajien palveluiden läpinäkyvyyden, vertailtavuuden sekä paremman tulos seurannan. Näin myös tuottajille maksettavat korvaukset voidaan asettaa oikealle tasolle.

Ostopalveluihin ehdotettava hankintasääntely sisältää korkeat ja päällekkäiset vaatimukset yksityisille palveluntuottajille. Sääntelyyn tulee kirjata sote-maakunnalle velvoite toteuttaa hankintoja osina ja kannustaa useamman kuin yhden ulkoistetun palveluntuottajan valintaan. Vastapainoksi osaa sote-maakunnan hankkijalle ja hankinnalle asetetuista vaatimuksista voidaan keventää.

On myös tärkeää, että sote-maakunnat antavat neutraalia palveluohjausta ohjatessaan asiakkaita heidän tarvitsemiinsa palveluihin. Voimassa oleva potilaslain 5 § ei käytännössä riitä neutraalin palveluohjauksen varmistamiseksi.

miseen, vaan asiakkaalle saatetaan kertoa vain sote-maakunnan tai vain yhden muun palveluntarjoajan tarjonnasta.

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

6 § 3. momentissa mainitaan kunnan velvollisuus yhteistyöhön myös yritysten kanssa, mikä on tarpeellista. Yritysten rooli on esityksessä kuitenkin kapea ja riskinä on, että yritysten osaamisresurssit jäävät pääosin hyödyntämättä. Riskinä on, että erityisesti pienissä yrityksissä työskentelevät osaajat jäävät pääasiassa itse maksavien asiakkaiden palveluiden tuottajiksi. Tämä ei ole omiaan lisäämään kansalaisten yhdenvertaisuutta palveluiden saatavuuden suhteen.

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Pykälässä painotetaan palveluiden järjestämisen ja järjestämisosaamisen merkitystä, ja vastuu järjestämisestä annetaan selkeästi sote-maakunnille. Palvelujärjestelmälle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden toteutumisen kannalta merkityksellisen vastuun kantaminen edellyttää mahdollisuutta toteuttaa itsenäisesti parhaita ratkaisuja.

Pykälän 2. momentin kaksi viimeistä virkettä tulee poistaa. Vaatimukset sitovat palvelujen järjestäjiä ja estävät käytännössä järjestäjäorganisaatiota toteuttamasta vastuulleen kuuluvaa järjestämistehtävää parhaalla mahdollisella tavalla alueelliset olosuhteet huomioiden. Vaatimukset sulkevat pois alihankintaa ja yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa.

Em. vaatimukset tulee korvata vaatimuksilla kustannusvaikuttavuudesta, yhteen toimivuuden edellytyksistä, läpinäkyvyydestä ja vertailtavuudesta sekä monituottajamallin edistämisestä. Sote-maakunnan järjestämistehtävää tulee painottaa suhteessa sote-maakunnan omaan palvelutuotantoon.

Lain tavoitteiden kannalta on tarpeen, että järjestäminen ja tuottaminen on eriytetty laissa. On silti myönteistä, että maakunta voi päättää eriyttämisestä alueellaan. Tämän mahdollisuuden tulee näkyä velvoittavasti myös pykälätasolla.

Tulkitsemme, että myös sote-maakuntayhtymä voi päättää eriyttää järjestämisen ja tuottamisen. Tämä mahdollisuus olisi tarpeen kirjata selvästi, sikäli kun sote-maakuntayhtymät ovat ylipäättään tarpeellisia. Yrittäjyysmyönteinen ja elinvoimainen sote-maakunta hankkisi tukipalvelunsa suoraan yrityksistä kilpailuttamalla tai hyödyntämällä palvelusetelijärjestelmiä ja henkilökohtaisia budjetteja.

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Kirjaus, ettei julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voi toteuttaa ostopalveluna, on tarkoituksenmukainen.

Mahdollisuuksia hyödyntää ostopalveluita ei kuitenkaan tule rajoittaa esitetysti.

12 § ensimmäisestä momentista on poistettava lause ”Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.” Maakunta pystyy huolehtimaan järjestämisvastuustaan myös ilman omaa palvelutuotantoa. Palveluiden saatavuus kaikissa olosuhteissa voidaan turvata esimerkiksi sopimusteknisin järjestelyin.

Pykälän 3 momentin mukaan ”Lähetteen perusteella tehtävän terveydenhuoltolain 52 §:ssä tarkoitetun ratkaisun asiakkaan ottamisesta sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön

sairaanhoidon varten ja siihen liittyvän hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisut sekä sairaalaan otetun asiakkaan erikoissairaanhoidon palvelujen antamiseen liittyvän hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisut tekee kuitenkin virkasuhteessa oleva lääkäri.” Kirjaus rajoittaa kohtuuttomasti sote-maakunnan mahdollisuuksia tehdä strategisia ratkaisuja erikoissairaanhoidon kehittämiseksi alueellaan.

Säännös on ylimitoitettu tilanteessa, jossa maakunta tekee pienivolyymisen sote-palveluhankinnan pieneltä yritykseltä. On hyvä muistaa, että Suomessa on yli 18 000 sote-yritystä, joista yli 90 prosenttia on enintään 4 hengen yrityksiä.

Ylimitoitettu sääntely voi johtaa tilanteeseen, jossa julkiset hankinnat jäävät virheiden pelossa tai hallinnollisen taakan vuoksi tekemättä, ja päädytään suosimaan julkista tuotantoa.

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sote-palveluissa voidaan tuottajalta edellyttää paljon palvelun toteutuksen ja palveluun pääsyyn suhteen. Taloudellisen kantokyvyn vaatimus ei liity itse palveluun ja siitä voi muodostaa tarpeeton este pienempien hankintojen osalta.

Sote-maakunnan oikeutta määrittää itsenäisesti lain tasoa kovempia vaatimuksia tulee rajata. Sote-maakunta on hankintayksikkö ja ehdotamme selvää kirjausta, jonka mukaan sote-palveluhankinnoissa noudatetaan sote-järjestämislakia ja muissa hankinnoissa hankintalakiä.

Em. selvennys tulee tehdä myös muutoksenhakuun. Vähintään perusteluihin tulisi kirjata tarkasti, mitkä muutoksenhaku- tai oikeussuojakeinot ovat voimassa, jos ilmenee, että palveluntarjoaja ei täytä 13 §:n kriteereitä.

Emme hyväksy 17 § 5. kohtaa, jonka mukaan yksityisen palveluntuottajan edellytetään noudattavan sote-maakunnan palvelustrategiaa. Strategian noudattaminen on sote-palveluiden järjestämiseen liittyvä tehtävä. Strategisen tavoitteen toteuttaminen toimeenpannaan palveluntuottajille

sopimusohjauksella, eikä suoraan lailla. 17 § 2. kohdan velvollisuus noudattaa sopimusta (yhdessä kohtien 1, 3, ja 4 kanssa) on riittävä.

Esitämme kohtien 5 ja 6 poistoa. Kohta 6 on monimutkainen ja altis virhetulkinnolle. Kohdan 6 poisto pakottaa sote-maakunnan olemaan asianmukaisesti tarkkaavainen palveluntuottajien sopimusohjauksessa.

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Alihankintana tuotetut palvelut hyvä keino varmistaa palveluiden riittävä ja monipuolinen saatavuus. Pykälän vaatimukset eivät kuitenkaan edistä alihankintojen hyödyntämistä, vaan ennemminkin rajaavat alihankinnan käyttömahdollisuuksia.

Pykälässä esitetyt alihankinnan vaatimukset heikentävät erityisesti pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin.

Sääntely on kirjoitettu siten, että ulkoistuksen ”pää toteuttaja” vastaa kaikesta, myös alihankkijoidensa laadusta. Mikään ei estä maakuntaa tai sen isoa yksityistä sopimusosapuolta vyöryttämästä raskaita sopimusvelvoitteita ja -sakkoja sitä neuvotteluvoimaltaan olennaisesti pienemmän alihankkijan vastuulle. Tällainen ei ole yhteiskunnan kannalta toivottavaa. Sote-maakunnat eivät tuolloin olisi riittävän vahvoja järjestäjiä.

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa
21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa
22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?
23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 §, Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu.

Tiivistetään pykälä alla olevaan muotoon ”Sote-maakunta vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Muiden henkilöiden oikeudesta saada sosiaali- ja terveystalvveluja säädetään erikseen. Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään tarkemmin sote-maakuntalain 7 §:ssä.

Sote-maakunnalla on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalvvelujen saatavuudesta. Sote-maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä. Sote-maakunnan omavalvonnasta säädetään 38 §:ssä.”

10 §: Sote-järjestämislain 10 § tunnistaa palvelujen yhteensovittamisen- ja kokoamisen asiakaskohtaisiksi kokonaisuuksiksi, minkä voi ymmärtää henkilökohtaisen budjetin käsitteeksi. 10§:n kirjausta tulee täsmentää siten, että siihen tuodaan käsite "henkilökohtainen budjetti". Henkilökohtaisen budjetin käsite ei tällä hetkellä sisälly sote-järjestämislain luonnoksen termistöön lainkaan.

12a §: Vuokratyövoiman käyttö: 1) Tulisi muuttaa sellaiseksi, että vuokratyövoiman käyttö on selkeästi sallittua muunakin kuin täydentävänä keinona. Lakiluonnoksissa käytetty termi "täydentävä" antaa nyt viestin, että vuokratyövoiman käyttöön pitäisi olla osoitettu jokin erillinen tarve. 2) Tulisi kirjata, että vuokratyövoimana voidaan käyttää myös henkilöitä, joilla on virka- tai työsuhde muuhun sosiaali- tai terveydenhuoltopalveluita tuottavaan tahoon. Toki em. oikeus voidaan työnantaja-työntekijä-suhteeseen vietävällä kilpailukiellolla poistaa, mutta muutosesityksemme soveltuisi kuitenkin sote-palveluiden hankintoihin. Silloin muutosesityksemme turvaisi ammattihenkilöiden saatavuutta ja asiakkaan pääsyä palveluihin.

14 §: Pykälän ongelma on, että 14.2 §:n 5.kohta huomioi vain yksityisestä palveluntuottajasta johtuvat sopimuspuutetilanteet ja sote-maakunnan oikeuden saada korvausta ja pidättää maksuja. Listaan tulee lisätä myös palveluntuottajan oikeudet korvauksiin tilanteessa, jossa sote-maakunta syyllistyy sopimusrikkomukseen tai muutoin palveluntuottaja estyy toteuttamasta sopimusvelvoitteistaan sote-maakunnasta johtuvasta syystä.

15 §: Säilyttää sote-maakunnalle hankintapäätöksen laatimiseen velvoitteita, jotka muutoinkin on täytettävä (1 momentti). Tätä saa aikaan se, että hankintaprosessi on sote-maakunnalle raskas. Raskaat hankintaprosessit johtavat siihen, ettei hankintoja tehdä, ja maakunnan oma tuotanto jää ainoaksi tuotantomuodoksi. Esitämme 15 §:n poistamista kokonaan.

16 §: Pidämme tarpeettomana sääntelyä, että yksityisen palveluntuottajan tekemältä alihankinnalta edellytetään sen olevan vain täydentävää. Alihankinta on laillinen ja usein järkevä organisoitumisen muoto, joka usein päästää pienet, aloittavat yritykset markkinoille. Emme kannata myöskään vaativuudesta siitä, että sote-maakunnan pitää nimenomaisesti hyväksyä kaikki alihankkijat. Sote-osaajat vaihtavat työpaikkaa, ja hankintaprosessit ovat pitkiä. Tästä voi seurata esimerkiksi, että työpaikkaa vaihtanut terapeutti ei voi toimia palveluntuottajana lainkaan.

17 §: Esitämme poistettavaksi kohdat 5 ja 6. 5. kohta: "noudatettava sote-maakunnan palvelustrategiaa". Palvelustrategian noudattaminen on soten järjestämiseen liittyvä tehtävä, ei tuottamiseen. Järjestämistehtävä ei millään osin tällä uudistuksella ole tarkoitus siirtää yksityisille

palveluntuottajille, ja 5. kohta rikkoo tätä yleislinjaa. Palvelustrategian tavoitteet voivat sitoa yksityistä palveluntuottajaa ainoastaan siten, että kirjauksia on sisällytetty sote-maakunnan ja yksityisen palveluntuottajan välille tehtävään hankintasopimukseen tai palvelusetelin sääntökirjan ehtoihin – eivät mitenkään muuten. Kohta 6 on mutkikas, ja silti altis virhetulkinnoille. Palvelujen integraatio toteutuisi 6. kohtaa paremmin sopimusohjauksella kuin säätelyllä.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Lakiin tulee lisätä velvoittavat kirjaukset

1. asiakkaan valintaoikeudesta
2. monituottajamallista ja markkinoiden toimivuudesta
3. sote-maakunnan oman palveluntuotannon kustannusten laskemisesta valtakunnallisesti yhteisellä kustannuslaskentamallilla. Tämä mahdollistaisi osaltaan eri tuottajien ja niiden tarjoamien palveluiden vertailun.

Järjestämisvastuun on oltava sote-maakunnalla. Sen itsenäistä asemaa suhteessa valtioon on vahvistettava. Järjestämislailla rajataan tarpeettomasti perustettavien itsenäisten sote-maakuntien mahdollisuuksia toteuttaa maakuntalaissa sille määriteltyjä tehtäviä.

STM:n ja maakuntien rooleja on tarpeen selkeyttää. Sote-maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä ja päättää toteutustavoista. Järjestämislailla ei tule tarpeettomasti rajata sote-maakuntien mahdollisuuksia palvelutuotannon organisoimiseksi.

Maininnat sote-maakunnalta edellytettävästä omasta palvelutuotannosta on poistettava. Maakunta pystyy turvaamaan palveluiden riittävän saatavuuden kaikissa olosuhteissa ilman omaa palvelutuotantoa esimerkiksi sopimusteknisin järjestelyin.

Voimassa olevien sopimusten mitätöintimahdollisuus on poistettava esityksestä.

Järjestämis- ja/tai maakuntalakiin on kirjattava yhteiskunnan antama palvelulupaus.

Sote-maakunnan on hyödynnettävä ostopalveluita tai palvelusetelijärjestelmiä ainakin silloin, kun se ei kykene täyttämään erityislakien (esim. hoitotakuulaki) sille asettamia velvoitteita.

Lain vaikutusarvioita on täydennettävä erityisesti yritysten osalta.

EU:n potilasdirektiivin asettamat velvoitteet on kirjattava järjestämislakiin.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Lakiin on lisättävä monituottajamallin hyödyntämismahdollisuus ja palveluntuottajamarkkinan toimivana pitäminen.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Keskittämällä toimintoja pidentyvät välimatkat yksiköstä pelastustehtäviin, mikä on kansalaisen kannalta haitta.

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?
30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?
31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.
32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?
 - kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa

Monissa sote-maakunnan järjestämisvastuulle aiotuissa tehtävissä nähdään lakiluonnoksen mukaan tarve maakuntien yhteistoiminnalle tai muulle keskittämiselle, mikä viittaa maakuntien liian suureen määrään pidemmällä aikavälillä.
34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?
 - kyllä
 - kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

- Etelä-Savon maakuntaan
- Pohjois-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7-8 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Väliaikaisten toimielinten tulee valmistelutyössään ottaa huomioon erilais-
ten sidosryhmien ja yksityisten palveluntuottajien edustus.

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa
39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa
40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Ulkoistamissopimusten mitättömyyden uhka on elinkeinonvapautta ja sopimusvapautta rajaava toimenpide, joka tulee poistaa esityksestä.

Yrittäjien kokemuksen mukaan kokonaisulkoistuksissa on siirtynyt niin suuri osa palveluntuotantoa hankintalain kilpailutusveloitteen ulottumattomiin, että pienimmät yritykset eivät ole päässeet tarjoamaan palvelujaan. Jatkossa tulee huolehtia, ettei markkinoille pääsyyn tule ylitsepääsemättömiä esteitä.

Sote-palveluita ja niihin liittyviä kuljetus- ym. palveluita tulee jatkossa järjestää monituottajamallilla: jakaa hankintoja osiin ja tarjota asiakkaille valinta-oikeutta niin, että pienilläkin yrityksillä on mahdollisuus toimia palveluntuotajana – ensisijaisesti suoraan ilman isompia toimijoita välissä.

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaannpanolaista.

Voimaannpanon aikataulu on liian tiukka. Tärkeintä on tehdä mahdollisimman hyvä ja toimiva uudistus, johon sisältyy perusteellinen yritysvaikutusten arviointi.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien** rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **pelastustoimen tehtävien** rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

50. Sote-maakunnan rahoituksessa otetaan huomioon siirtymätasauksena laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja sote-maakunnan alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus siten, että muutosta rajataan 7 vuoden ajan vuosittain porrastetusti kasvaen. Enimmäismuutos rajataan toistaiseksi pysyvästi enintään +/-150 euroon asukasta kohden vuodesta 2029 lähtien (35 §).

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei
- ei pääosin
- ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Uudistusesityksen taloudellisten vaikutusten arviointi on vielä keskeneräinen. Nyt esitetty sote-maakuntien rahoitusratkaisu ei tue riittävästi uudistuksen tavoitteita, sillä se ei hillitse tarpeeksi kustannusten kasvua.

Helsingin ja pääkaupunkiseudun rahoitusmallia ei tule toteuttaa esitetyssä muodossaan.

Kysymyksiä muista lakiluonnoksista

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Lainsäädäntökehikko ei rajoita kuntien toiminnan laajentumista ja riskiä kokonaisveroasteen nousulle tulevaisuudessa.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävinä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei kantaa

Sote-esityksen rahoitussuunnitelmat merkitsisivät ison leikkausta pääkaupunkiseudulle ja koko Uudellemaalle. Tulonsiirtojen vaikutus olisi välitön ja kasvaisi ajan myötä. Uudistuksen rahoitusta ei tule toteuttaa esitetysti. Helsingin ja pääkaupunkiseudun erityispiirteet ja koko Uudenmaan kasvava väestömäärä tarpeineen on otettava mallissa

huomioon. Alueelta kerättävät tulot tulee voida kohdentaa alueen omiin kasvaviin palvelutarpeisiin.

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Eriytetyn kirjapitovelvoitteen lisäksi tarvitaan kaikille sote-maakunnille velvoite noudattaa valtakunnallisesti yhteistä kustannuslaskentamallia sote- ja pelastustoimen tehtävissä.

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.
69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.
71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereinään selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa

Mikäli maakunnat eivät kykene vastaamaan tehtävistään, julkisen talouden näkökulmasta tulisi olla selkeämpiä keinoja ohjata maakunta tuottamaan palvelunsa kustannustehokkaammin.

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)
- kyllä
 - kyllä pääosin
 - ei pääosin

- ei
- ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Suunniteltu palkkaharmonisaatio aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia, jotka tulee huomioida lain talousvaikutusten arvioinnissa.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Valtionohjausta tarvitaan alueellisten erojen syntymisen ehkäisemiseksi, mutta paikallinen ja alueellinen päätösvalta on vastuunkannon kannalta tarpeen säilyttää.

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Valtion ja maakuntien rooleja on tarpeen selkeyttää. Sote-maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä ja päättää toteutustavoista. Järjestämislailla ei tule tarpeettomasti rajata sote-maakuntien mahdollisuuksia organisoida

palvelutuotantoa alueellisesti. Järjestäjällä on oltava mahdollisuus vertailla palvelutuotantoa ja päättää tuottaako se palvelut itse vai ostaako se niitä yritysiltä tai järjestöiltä.

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Läpinäkyvyyden ja tehokkuuden lisäämiseksi tarvitaan avoin rajapinta tiedolle, jotta voidaan rakentaa tutkikuntia.fi-tyyppinen julkinen, yhteinen kustannustietovaranto.

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Yritysvaikutusten arviointi on lakiluonnoksissa toteutettu varsin puutteellisesti. Vaikutuksia on arvioitu vain nykyisten kokonaisulkoistusten mitätöinnin osalta niihin yrityksiin, jotka näitä kokonaisulkoistuksia nyt hoitavat.

Esityksessä ei ole huomioitu lainkaan pk-yrityksiä, jotka tarjoavat monipuolista paikallista palvelutuotantoa, työllistävät ja tuottavat elinvoimaa alueille. Vaikutukset alan 18 000 yritykselle ja niiden henkilökunnalle tulee arvioida.

Esitetty palkkaharmonisaatio aiheuttaa merkittäviä kustannuksia, joita on arvioitu puutteellisesti.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

Esityksen pitkän aikavälin kustannusvaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu.

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Julkisen sektorin tulisi hyödyntää yksityisellä sektorilla tehtyjä investointeja ICT- ja digiasioissa.

83. Minkälaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyviä vaikutuksia järjestämisvastuuseen ja ostopalveluihin liittyvästä täsmentävästä sääntelystä sote-maakunnille aiheutuisi (liittyen esimerkiksi palvelurakenteen muuttumiseen tai palvelutuotannosta aiheutuviin kustannuksiin):

a) vuosina 2021-2022?

b) vuosina 2023-2024?

c) vuodesta 2025 alkaen?

84. Osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevista sote-maakunnille siirtyvistä hankintasopimuksista saattaisi olla uusien säännösten nojalla mitättömiä. Sote-maakunta olisi velvollinen korvaamaan palveluntuottajille sopimusten mitätöitymisen takia hyödyttömäksi jäävät investoinnit. Minkälaisia vaikutuksia lakisääteisestä mitättömyydestä aiheutuisi sote-maakunnille tai yksityisille palveluntuottajille?

a) vuosina 2021-2022?

b) vuosina 2023-2024?

c) vuodesta 2025 alkaen?

Yksityisen sektorin kiinnostusta investoida sote-palveluiden tuottamiseen heikentää merkittävästi, jos sitovia sopimuksia voidaan jälkikäteen mitätöidä. Lisäkustannukset sote-maakunnille ostopalvelujen muuttamisesta omaksi palvelutuotannoksi tulisi tällöin arvioida.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

- kyllä

- ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

- sote-integraatio
- palvelutarpeen arviointi
- hallinto ja johtaminen
- henkilöstösiirrot
- talous
- omaisuusjärjestelyt
- tietohallinto ja ICT
- viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

Kaikkeen niin alueelliseen kuin valtakunnalliseenkin valmisteluun tulee ottaa mukaan yksityiset palveluntuottajatahot, jotta sote-uudistuksesta saadaan mahdollisemman hyvin ja tehokkaasti kansalaisia palveleva kokonaisuus.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

- HelSote / Helsingin hyvinvointipalvelut
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointipalvelut
- Vantaa-Keravan hyvinvointipalvelut

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Sote-uudistuksella tavoitellaan yhdenvertaisia sosiaali- ja terveyspalveluja kaikille suomalaisille, palvelujen saatavuuden ja laadun parantamista ja kustannusten kasvun hillintää. Ehdotettu sote-uudistuksen malli ei vastaa uudistuksen tavoitteisiin.

Suurimpana puutteena esityksessä on, ettei se tunnista monikanavaisen palvelutuotannon merkitystä sote-palveluissa työllistämisen, tuottavuus- ja elinvoimavaikutuksineen.

Sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kaikkien tarjolla olevien resurssien hyödyntämistä. Yritykset ja järjestöt ovat tärkeä osa laadukkaiden sote-palvelujen tuottamista kansalaisille. Sote-uudistuksen tulee mahdollistaa selvästi esitystä laajemmin yritysten ja järjestöjen tarjoamien resurssien ja osaamisen hyödyntäminen palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä. Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, ettei julkista tuotantoa suojella kilpailulta. Yksityistä sektoria tulee hyödyntää sote-palvelujen tuottamisessa nykyistä enemmän.

Laadukkaiden, asiakaslähtöisten palvelujen takaamiseksi on tärkeää edistää laajaa yhteistyötä julkisen sektorin sekä eri kokoisten yritysten ja järjestöjen välillä.

Esitystä tulee muuttaa siten, että se kannustaa monituottajuuteen sote-palveluiden tarjonnassa. Mikro- ja pk-yrityksille erityisen tärkeiden välineiden - palvelusetelien ja henkilökohtaisen budjetin - nykyistä laajempi käyttö tulee lisätä velvoittavasti lakiin.

Esityksessä palvelujen järjestämisestä vastaaville sote-maakunnille annettaisiin rajalliset mahdollisuudet päättää oman alueensa palvelutuotannosta. Sote-maakunnat tarvitsevat kuitenkin aidon itsehallinnon ja mahdollisuuden toteuttaa parhaita ratkaisuja alueen omista tarpeista käsin.

Sote-uudistuksen yhteydessä on tarpeen säätää laki, joka yhdenmukaistaa julkisen ja yksityisen palvelutuotannon sääntelyn. Edellisen vaalikauden sote-esityksen yhteydessä valmisteltiin tällainen palveluntuottajalaki. Julkinen sektori saa nykyisin etua yrityksiin nähden esimerkiksi siten, että julkinen sektori käyttää omassa palvelutuotannossaan opiskelijoita tai vastaavalmistuneita, mutta järjestämässään palveluissa vaatii korkeampaa kokeneisuustasoa yritysten palveluntarjoajilta. Julkisen sektorin omaa tuotantoa ei myöskään valvota toisin kuin yksityisen sektorin.

Sote-kustannusten kasvun hillitseminen edellyttää, että palvelujen järjestäjät tietävät, mitä palvelut maksavat. Tarvitaan läpinäkyvä, yhtenäinen julkisten palvelujen kustannuslaskennan malli ja sote-maakunnille velvoite noudattaa mallia.

Yhteenvetona katsomme esityksen vaativan erityisesti seuraavia korjauksia:

- Maakunnalle oikeus erottaa järjestäminen ja tuottaminen toisistaan
- Palveluiden turvaamiseen tarvitaan monituottajamalli
- Palvelustrategian laatiminen ja palvelumarkkinoiden kehittäminen
- Palvelusetelin ja henkilökohtaisen budjetin nykyistä laajemmasta käytöstä tehtävä velvoittavaa
- Julkisen ja yksityisen sote-sektorin yhteistyötä kehitettävä
- Yhteinen, läpinäkyvä ja vertailukelpoinen kustannusten laskentamalli käyttöön
- Vaikutukset alan yli 18 000 yritykselle henkilökuntineen tulee arvioida.

Helsingissä 25.9.2020

Helsingin Yrittäjät ry

Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry

puolesta



Tiina Oksala
toimitusjohtaja, Helsingin Yrittäjät

tiina.oksala@yrittajat.fi

p. 040 548 1104